

6. септембар 2018.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Извршни одбор Народне банке Србије је на основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС и 44/2018) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала), на својој седници одржаној 6. септембра 2018. године, одлучио да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију задржи у висини од 0%.

Контрациклични заштитни слој капитала (у даљем тексту: *ССуВ*) представља додатни основни акцијски капитал које су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе *ССуВ-а*. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме током периода израженог кредитног раста ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен када се системски ризици материјализују.

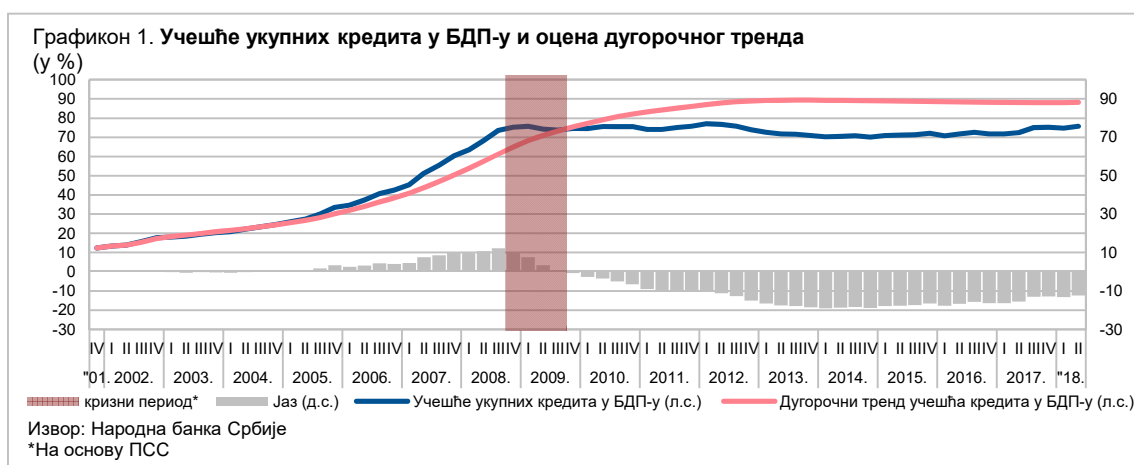
Народна банка Србије, на тромесечном нивоу, утврђује стопу *ССуВ-а* за Републику Србију, узимајући у обзир вредност референтног показатеља, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик и остале променљиве које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ст. 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основу за обрачун референтног показатеља на основу кога се процењује потребна висина стопе *ССуВ-а* представља одступање учешћа кредита у БДП-у од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе *ССуВ-а* за Републику Србију усаглашено је с препоруком за утврђивање стопе *ССуВ-а* Европског одбора за системски ризик (*ESRB/2014/1*).

На Графикону 1 приказани су учешће кредитне активности недржавном сектору у БДП-у, дугорочни тренд и оцењено одступање учешћа кредита у БДП-у од свог дугорочног тренда¹. Након периода експанзивне кредитне активности од 2000. до 2008. године, крајем 2009.

---

¹ Почев од марта 2018. године, основу за обрачун референтног показатеља за утврђивање стопе *ССуВ-а* представља учешћа кредита недржавном сектору у БДП-у, док је у претходном периоду, основу за обрачун представљало учешће пласмана недржавном сектору у БДП-у, који су поред кредита обухватили и дате депозите, инвестиције, хартије од вредности и остала финансијска средства, потраживања за камату, накнаду и провизију и остале пласмане.

године одступање учешћа кредита у БДП-у ушло је у зону негативних вредности. На основу података из јуна 2018. године, учешће укупних кредита у БДП-у износило је 75,7%, док је оцењена вредност одступања овог учешћа износила –12,4 процентна поена. Оцењено одступање и динамика кретања учешћа кредита у БДП-у указују на то да се ово учешће налази испод свог дугорочног тренда и да улази у фазу опоравка, односно да је финансијски циклус у фази у којој би увођење стопе ССуВ-а изнад 0% могло бити ограничавајући фактор кредитне активности. Такође, оцењена вредност одступања учешћа кредита у БДП-у налази се испод референтне вредности од два процентна поена² и указује на то да је референтни показатељ за утврђивање стопе ССуВ-а једнак 0%.

Ради одређивања стопе ССуВ-а за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у БДП-у од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. став 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи праћења кредитне активности који осликавају карактеристике домаћег финансијског система, а односе се на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и на кретања у банкарском сектору.

Тржиште непокретности

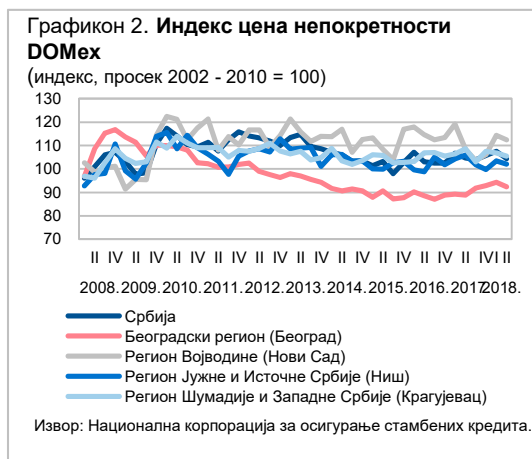
Показатељи тржишта непокретности за Републику Србију не указују на акумулирање ризика, већ на опоравак овог сегмента финансијског тржишта.

Просечна цена непокретности, мерена индексом *DOMex* за Републику Србију, на крају другог тромесечја 2018. на међугодишњем нивоу нижа је за 0,3%, док је у односу на претходно тромесечје нижа за

² Видети: *Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates (ESRB/2014/1), Annex Part II.*

2,9%. Поменути пад просечне процењене вредности непокретности не значи да је тај тренд постоји на глобалном нивоу, већ је последица сезонских и регионалних промена, где је највећи пад забележен у региону источне и јужне Србије.

У наредном периоду очекује се раст тражње за стамбеним кредитима, захваљујући нижим каматним стопама, повећаној конкуренцији међу банкама, расту зарада, као и повољним кретањима на тржишту некретнина.

На опоравак грађевинског сектора упућује и број издатих дозвола новоградње, који је на крају другог тромесечја 2018. већи за око 2,8% него у истом периоду претходне године.

Просечан *LTV* рацио новоодобрених стамбених кредита и даље је знатно испод регулаторног максимума од 80%³ и у другом тромесечју 2018. забележена је вредност овог показатеља од 70,05%⁴.

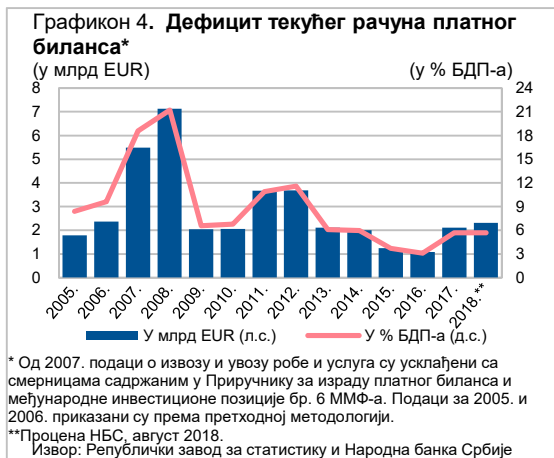
Показатељи спољне неравнотеже

Побољшање домаћих макроекономских услова смањује осетљивост на ризике из окружења. Према прелиминарним подацима, текући дефицит у првој половини 2018. износио је 5,4% БДП-а, што је за 0,7 процентних поена ниже него у истом периоду претходне године. Нето прилив страних директних инвестиција је у првој половини 2018. био

³ У складу са Одлуком о мерама за очување и јачање стабилности финансијског система („Службени гласник РС”, бр. 34/2011 и 114/2017), кредит који је обезбеђен хипотеком на непокретности може бити одобрен под условом да износ кредита није већи од 80% вредности те непокретности, осим ако се кредит одобрава у оквиру мера подршке државе одређеним категоријама физичких лица, када кредит не може бити већи од 90% вредности непокретности.

⁴ Према подацима Националне корпорације за осигурање стамбених кредита за новоодобрене кредите осигуране код те корпорације.

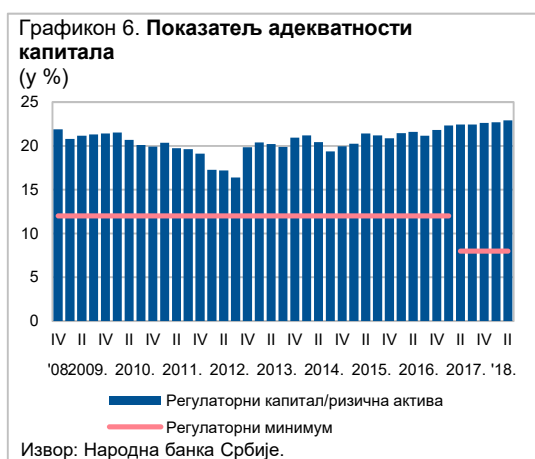
нешто виши него у истом периоду претходне године и износио је 1,3 милијарде евра, при чему су стране директне инвестиције добро распрострањене и доприносе извозном потенцијалу земље. Очекује се да ће нето прилив страних директних инвестиција у 2018. години обезбедити пуну покривеност дефицита текућег рачуна.

Основни показатељи банкарског сектора

Банкарски сектор је адекватно капитализован и високо ликвидан. Опадајући тренд нивоа проблематичних кредита, уз одсуство концентрације одређених облика aktive у банкарском сектору и задовољавајући степен конкуренције, потврђује стабилност банкарског сектора.

На крају другог тромесечја 2018, показатељ адекватности капитала је износио 22,9%, што је знатно изнад регулаторног минимума (који од 30. јуна 2017. године износи 8%).

LtD рацио, тј. однос кредита и депозита, на крају другог тромесечја 2018. задржао се на нивоу нижем од 1, што указује на то да се банке у већој мери ослањају на домаће, стабилне изворе финансирања.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима банкарског сектора наставило је опадајући тренд током 2018. године и на крају другог тромесечја 2018. нашло се на нивоу од 7,8%, што је испод преткризног нивоа. Смањење учешћа проблематичних кредита великим делом је резултат активности спроведених у складу са Стратегијом за решавање проблематичних кредита и акционим плановима Владе и Народне банке Србије за спровођење ове стратегије.

Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса (у даљем тексту: ПСС) развијен је с циљем да препозна периоде повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. Обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно тржиште, тржиште државних хартија од вредности, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

У периоду од јуна 2017. до јуна 2018. године, ПСС указује на период ниског ризика, с ниском и стабилном системском компонентом.

Наставак благог јачања динара према еврџу и кретања на девизном тржишту допринели су ниском нивоу ПСС-а и током другог тромесечја 2018. Просечна вредност *EMBI* за Србију у другом тромесечју 2018, у односу на исти период прошле године, нижа је за око 65 базних поена, што такође потврђује да је премија ризика земље, иако нешто изнад рекордно ниских вредности које је бележила у јануару, и даље

релативно ниска. Такође, ублажавање монетарне политике, адекватан ниво обавезне резерве и ниске каматне стопе на евротрежишту новца обележили су почетак 2018. године и повољно утицали на домаће тржиште новца. Кретања на тржишту капитала током другог тромесечја 2018. године нису у значајној мери утицала на ниво системског стреса у финансијском систему Републике Србије. Системски приступ и континуирано унапређење регулаторних мера које спроводи Народна банка Србије резултирала су побољшањем релевантних показатеља банкарског сектора, што је створило додатну отпорност финансијског система на потенцијалне потресе. Резултати макропруденцијалних стрес-тестова банкарског сектора, које Народна банка Србије спроводи у тромесечној динамици, потврђују да је банкарски сектор Републике Србије адекватно капитализован и високо ликвидан. Побољшање пословног и инвестиционог амбијента, као и смањење унутрашње и спољне неравнотеже доприносе повећању отпорности Србије на евентуалне негативне утицаје из међународног окружења.

Ниски инфлаторни притисци, доследно спровођење мера фискалне консолидације и структурних реформи, већа спремност инвеститора за улагања у Србију, која се огледа у приливу капитала, ублажавање монетарне политике, уз стабилан банкарски систем, позитивно доприносе јачању отпорности домаћег финансијског система, а самим тим и макроекономској стабилности земље.